

פלוגת-העזר שלו, עוד ערך חיל-האוויר המלכותי, בשעת הקרב במְרוֹזְטִין גם טיסת-הרעה על באר-שבע.

עקב הפעולה ליד רפה התחיל האויב מיד לרכו את כוחותיו סמוך לשלל וממערב למקום הזה התחיל להכין במהירות עמדת-הגנה חזקה סמוך לְנִי שִׁיך נורן, מתוך כוונה לכסות על קו-התחבורה והאספקה שלו לאורך מסילת-הברזל ההולכת לבאר-שבע מצפון ולאורך הדרך ירושלים-חברון-באר-שבע. הכנת העמדה הזאת נמשכה עד ליום הזה. בראשית חודש ינואר הורגשה פעולה עירה של חיל-האוויר של האויב, הן בפעולות-סיוור והן בהשתערויות של הפצה. מצד שני השפיע נצחוננו האחרון על רוחו של האויב. זה הוכח על ידי הריבוי הניכר של מספר אנשיו הנופלים אלינו.

הקרבות האחרונים במדבר סיני

מאת פרידריך קָרם פון קָרסְנְשְׁטִין

במהצית דצמבר התקרב קצה מסילת-הברזל של האנגלים כדי עשרים קילומטר לאל-עריש; טייסינו גילו, שהוגברו מאד הצבאות האנגליים להבטחת המסילה הנבנית וכך נאלץ הייתי להחליט בלב כבד להוציא את גדודינו האחרונים מאל-עריש, ולהשיבם אחור למדהבה בהתאם לפקודת המצביא העליון. ב 22 בדצמבר נסעתי על פני חפיר אל עוג'ה למדהבה, כדי לסקור את הרגימנט ואת הביצורים שנבנו בשקידה להגנת המחנה. המחנה הוקף בצורה מוצלחת מאוד ביצורי-שדה קלים, כעין קְדוּטִים, ובכמה טורי-חפירות קטנים יותר. אבל כמו בכל מקום, כן היה גם כאן, לדאבוני, מחסור בחומרי-הגידור ההכרחיים. חיל-המצב הכיל את המטה ושבע פלוגות של הרגימנט ה-80 מחיל הרגלים, אֶקְדְרוֹן של רוכבי-גמלים וסוללת תותחי הרים מטיפוס שנתשיין. בלתי מרוצה הייתי במצב-רוחו של הצבא ובמצב-בריאותו. כשחזרתי בערב לחפיר אל עוג'ה הגיעתני הידיעה, כי בחסותה של שייטת בת תשע אניות-מלחמה נכנס במשך היום חיל-פרשים של האויב, בשיעור של דיבויזה בערך, לאל-עריש, וכי רגעים מספר אחרי שעזבתי את מדהבה הטילו שם אחד-עשר מטוסים אנגלים כתשעים פצצות, מבלי לגרום כל נזק רציני. כשהגעתי שוב ב 23 בדצמבר לירושלים, נתקבלתי שם בידיעה, כי האנגלים תקפו את מדהבה ולקחו בשבי את כל חיל-המצב.

הדיבויזה האוסטרלית והניוזילנדית של חיל הפרשים (תשעה רגימנטים של פרשים וסוללת-תותחים אחת) וקורפוס הגמלים הקיסרותי (שמונה-עשרה פלוגות של קלעים-רוכבים, סוללת-תותחים אחת ופלוגה אחת של מכונות-יריה) יצאו ב 22 בדצמבר בערב מאל-עריש, בסיקודו של הגנרל צ'וֹל, ובבוקר למחרת, בין השע לעשר, התקופו מתחילה את העמדה התורכית מְפִנים. החורכים גילו התנגדות אמיצה, והתקפת האויב התקדמה אך לאט-לאט. אבל בהמשך הקרב הצליחו הרוכבים האוסטרלים להקיף את העמדה התורכית כליל ולהמטיר עליה אש מפנים, מן האגפים ומעורף. בפני המטרת-אש קונצנטרית כזו לא יוכל שום צבא לשלוט זמן רב על עצביו ולהחזיק מעמד. גורל הקרב הוכרע בשעות אחרי-הצהריים, כשהצליחו האנגלים להבקיע את הביצור בקצה הדרומי של הנדי, ששם קבע מפקד הרגימנט

את עמדת-הקרב שלו, ולקחו בשבי את המפקד על מטהו. כאלף איש וארבעה תותחים ישנים נפלו בידי האויב.

זו היתה מתנה להג'המולד, שלא שימחה את הלב ועוררה דאגות כבדות! אם יוסיפו האנגלים להשתער ממדהבה והלאה על חפיר אל עוג'ה ובאר-שבע, לא תוכלנה פלוגות-ההבטחה התורכיות החלשות הנמצאות שם לעכב בעד התקדמותם. הדרך העולה לירושלים היתה פתוחה לפני האויב. החלטתי להזעיק כמה חלקי-גייסות ולשלחם לחפיר ולבאר-שבע, מקצתם באבטומובילים ומקצתם ברגל. הצטערת על ההכרה להשביח לחברי המסכנים את שמחת-ליל-החג*, אבל לא היתה כל ברירה אחרת בידי. אני עצמי נסעתי ב-24 לחודש, בבוקר השכם, חזרה לבאר-שבע. שם קבלתי את הבשורה המרגעת, כי עוד בלילה, אור ל-24 בדצמבר חזרו האנגלים לאל-עריש. ברור היה, כי לפי שעה היה בדעתם להסתפק בנצחון המקומי שזכו לו. צויתי להשיב אחור את משמרותינו האחרונים המשוורבים מעבר לגבול תורכיה-מצרים. מדבר צ'ין, ששלטנו בו משך שנתיים ימים, נשמט על ידי כך מירדנו לגמרי. משמרותינו הקדמיים עמדו מעתה ברפה ובחפיר אל עוג'ה. את רוב הכוחות העומדים לפקודתי אמרתי לכנס ליד ש'ילל, כדי להתיצב כאן בעמדה חזקה בפני התקדמותו של האויב.

בבאר-שבע ביליתי בין חבר בית-החולים הצבאי ופלוגת הטייסים, 300, במשתה גרמני נאה לכבוד חג'המולד. הגרמנים שלנו בארץ-ישראל העניקו לכל קצין וחיל של הגייסות הגרמניים חבילת דברי-מאפה ומתנת-זכרון על הארץ הקדושה, וכן הגיע משלוח מתנות מן המולדת, והמנהל הראשי של מסילת-הברזל האנטולית, גינטר, מסר לידי תרומה של 500 לירות תורכיות, וכך היתה לי אפשרות להמציא לגייסות הגרמניים כסף לצרכי חגיגת ליל-המולד.

ימי הגשמים בוששו לבוא בשנה זו, ובכמה מקומות הורגש, אטילו, מחסור גדול במים. אולם בראשית ינואר התחילו מטרות-עז, זרמי-ברד וסופות-קור בתוקף בלתי רגיל ובהתמדה, וגרמו נזקים גדולים כבכל שנה ושנה. הסערה הרסה קוי טלגרף וטלפון במקומות רבים. בגלל שיבוש הדרכים היה הכרח להפסיק לגמרי את תנועת האבטומובילים ליפו, באר-שבע, חפיר אל עוג'ה וכן בעבר הירדן; וככר-התעופה בבאר-שבע נתרככה כל-כך, שימים רצופים לא יכלו אוירונאו להמריא, וכל ידיעה על האויב נעדרה ממנו. לאשרנו היה אף האויב נתון במצב לא טוב משלנו, וכל עוד התמיד מזג-אוויר זה לא היה אף הוא, כמונו, מסוגל לפעולות גדולות יותר. לבסוף אנוס הייתי להשיב אחור את פלוגת-הטייסים אל ככר-תעופה בקרבת רמלה. מסני המחסור בבנוין נאלצו שלושה אוירונים להשאר בצריפי באר-שבע. כנראה שמישהו מסר את הידיעה על כך לאנגלים; הם התקיפו בששה-עשר אוירונים את כיכר-התעופה העזוב והשמידו את האוירונים הנשארים שם כליל - והיתה זו אבידה קשה מאוד בשבילנו, כי לעתים היו עוברים ירחים עד שהיינו מקבלים חליפין לאוירונים אבודים.

מצב-בריאותו של הצבא במחנות-הנופש הוטב משהו; אולם בהשפעת מזג-האוויר הקשה הורע המצב שוב, מיום ליום. נוראים היו סבלות הקור שסבלו החיילים התורכים באהליהם הקטנים, הבלים. היה הכרח להפסיק לגמרי את תרגילי-האימון ואת עבודת הביצור. משש מאות הגמלים של הנהלת-האספקה בבאר-שבע

גועזו חמש מאות בקור ורעב, משך ימים אחדים. מפני צניחת-פסים הוסקה תנועת הרכבת משך עשרה ימים. זה גרם לא רק להפרעה קשה בהספקת התחמושת והצידה לצבא, כי אם, ביחוד, להאטת מלאכת-הביצורים הנעשית.

לדאבוני, היה הקשר בין קושטא לבין שדה-המלחמה שלנו בלתי-מספיק. כבראשונה. המשלוחים הנועדים לא"י צריכים היו לעבור תחילה באניות לרוחב הבורספור. בתחנת הידרופחה אשר בחוף האסייתי הוטענו לקרונות-הרכבת. במקרה הטוב ביותר היו מגיעים ביום השלישי לצאתם מחידר-פחה לתחנת הרכבת בוסנטי, אשר בשיפועו הצפוני של הר-טאורוס. בדרך-המלך בוסנטי-קשאם-אלן-גילק, שאורכה שבעים ושבעה קילומטר, והיא חותכת את מעבר-ההר בגובה של אלף וחמש מאות מטר, עבדו למן חודש פברואר 1916 שדרות גרמניות אחדות של אבטומובילים. למרות הקשיים הגדולים שעמדו בפניהן הביאו ברכה רבה. אבל הן יכלו לנצח רק על חלק מוגבל של המשלוחים המרובים, מלבדן שימשו גם ארחות-גמלים. עגלות רתומות לתואים, בהמות-משא מכל סוג, ואלה עשו את דרכם על פני ההרים משך שנים ועד ארבעה ימים. בגילק נטענו שוב המשאות לקרונות הרכבת והובאו מכאן עד לממורה שבמוצא המערבי של ניקבת-אמנוס. כאן היה הכרח שוב לפרקם ולטענם אל קרונות-המשא הקטנים הפתוחים של מסילת-הכרזל הצרה העוברת דרך הניקבה, ובקצה המזרחי של הניקבה, באיסקלה, לטענם שוב לקרונות המסילה הרחבה. ושוב היתה טעינה ופריקה בנ"ק, לשם מעבר מן המסילה בת הרוחב הנורמלי אל המסילה הצרה.

טעינה-ופריקה זו החוזרת ונשנית שבע פעמים לא רק שהאריכה את זמן ההובלה במידה מורגשת מאד, אלא שגרמה גם הפסד לא מועט לנכסים, על ידי שבר, טיפול רע, גנבות והשפעת מזג-האוויר.

מתמיה הדבר, שבקושטא לא רצו להאמין בשום פנים, כי סכנה של התקפה רצינית צפויה לארץ-ישראל, מבלי שים לב למסילת-הכרזל ולקו צינורות-המים שכנו אויבינו בדרך המדבר. יחס-הביטול הזה גרם שנמנעו מאתנו האמצעים הדרושים להגנה מוצלחת של ארץ-ישראל, וחלקי-הגייסות שניתנו לנו לתגבורת היו פחותי-ערך ובלתי מסוגלים-כל-צרכם לקרב. כך, למשל, נשלח אלינו הרגימנט ה-60 של חיל-הרגלים. לפני צאתו לדרך נאלץ להחליף אלף ומאתים איש מאומנים וחוקים למספר כזה של אנשים חלשים ובלתי-מאומנים מתוך רגימנט שנועד להשלח לגליציה. כן ניטל עליו לתת חלק גדול מבהמותיו לאותו רגימנט, מבלי שקיבל במקומם כל חליפין-שהם. מספר מטובי הקצינים וסגני-הקצינים שלנו נלקחו מאתנו מכבר ונשלחו בגייסות הנועדים לאירופה. תמה הייתי על ג'מל שנאות ליחס כזה מאת ידידו אַנְרֵ. אולם יותר מדי היה האיש בן תורכיה הצעירה, והוא הסכים, כי כבוד המשטר של תורכיה הצעירה מחייב לכך, שהדיביויות התורכיות הנשלחות לשדות-המלחמה האירופיים תהיינה מורכבות טוב ככל האפשר.

יום תשעה בינואר הביא לנו שוב מפלה קשה. האנגלים תפשו גם את עמדת-המשמר שלנו ליד רפה**. היא הכילה את המטה ושש פלוגות של הרגימנט השלושים ואחד, פלוגה אחת גרמנית-תורכית של מכוונות-יריה ובטריית-הרים אחת. המחנה היה, כמו במדהבה, מוקף זר ביצורים בנויים היטב ולו שדה-פגיעה מצוין.

* הכונה לאַנְרֵ-פחה. מראשי הממשלה התורכית אן. ג'מל-פחה ופֶלְעֶת-פחה היו יחד שני החברים של הוֹטִיאֹקְוִינְטִי, שעמד אז בראש המדינה התורכית. — המערכת.
** הכונה לעמדה הנצורה באל-בֶּגְרוֹנְטִין. — המערכת.

לצערנו, לא היתה גם כאן אפשרות להקים גדרות-תיל. מבלי שים לב לנסיגת-
מדהבה השארנו את חיל-המצב במקומו, משום שעמדתי היתה חזקה במידה רבה
מזו של מדהבה, ובראש וראשונה משום שבמרחק של פחות מעשרים קילומטר,
ליד שילל, עמד הרגימנט מספר 160, שיכול היה לבוא בעזר מועד לעזרת הגיס
שברפה. מזלנו הרע גרם, שהקולונל נְקֵד־בֵּי, האחראי להגנת הגבול, יצא יום
לפני כן ירושלימה, והקשר הטלגרפי עם שילל, שנהרס על ידי הסופה, טרם הוקם.
מפקד של רגימנט הראוי לתפקידו לא היה מחכה לפקודות, ולרעם התותחים,
שנשמע ברור בשילל, היה חש בעצמו לעזרת חבריו ברפה, הנמוגים בסכנה. אולם
מפקד הרגימנט 160 אף לא הכין את אנשיו לדרך, כשהביא אליו אורון בשעה אחת
אחר-הצהרים את פקודתי להשתער מיד לקרב ברפה. רק אחרי שלוש אה"צ יצא
הרגימנט לדרך. עד שהורגשה התערבותו כבר הוכרע גורלם של מגיני רפה האמיצים.
ב־8 בינואר, אחרי שאוירון-הריגול שלנו הוציא לפועל את סיוור-הלילה שלו,
יצא הגנרל ליטננט סיר פ. וו. צ'יטווד, מפקד "קולונת-המדבר" מאל-עריש, ועמו
הדיביזיה האַנְגְּלִית, חיל-הגמלים, בריגדת-הפרשים החמישית, ומשמר מכוניות הקרב
הקלות 7 № – בסך הכל 12 רגימנטים של חיל-פרשים, שלושה בטליונים של
קלעים-רוכבים וחמש סוללות-תותחים – ובמשך הלילה התקדמו לרפה. בהתקפתו
על העמדה התורכית השתמש בנסיגת הטקטי שהוכתר בהצלחה ליד מדהבה – הוא
הקיף בצבאות הרוכבים שלו את רפה מכל עבריה, ולאחר אש-הכשרה, במשך
חצי שעה, מחמש הבטריות שלו, פתח בהתקפה קונצנטרית על העמדה התורכית.
אם כי האנגלים עלו הרבה במספרם על התורכים, יכלו לקדם את התקפתם
אך לאט-לאט, וזה בגלל שדה-המערכה חסר-החסות. ביחוד פעלו, כנראה, היטב
מכונות-היריה הצליחו הניו-זילנדים ללכוד בסער אחת מנקודות-המשען של התורכים.
שאר הביצורים עוד החזיקו מעמד זמן-מה, אבל קרוב לחמש שעות אח"צ היתה
העמדה התורכית כולה בידי האנגלים. רק חלק קטן מחיל-המצב האמיץ יכול
היה להמלט מן השבי; נשבו כ־1200 איש, ומפקד הרגימנט בתוכם. האנגלים שילמו
במחיר נצחונם כ־71 הרוגים ו־415 פצועים.

לשמע הידיעה על יציאת הרגימנט ה־160 משילל בא הגנרל צ'יטווד לידי
החלטה להפסיק את הקרב. בעודנו עוסק בעריכתה של פקודת הנסיגה, הגיעה
אליו הבשורה שהניו-זילנדים הצליחו ללכוד את אחד הביצורים התורכיים. גם
בפעם הזאת עזבו האנגלים את שדה-המלחמה מיד אחרי הקרב, ושוב חזרה לאל-עריש.